

Valtuusto 20.11.2023 § 132

§ 132

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ym. aiheutuva hallintosäännön tarkistaminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Kammonen Riitta-Liisa
Pesonen Tiina
Yli-Leppälä Henna
Leino Virpi
Heinaro Mervi
Lövgren Reetta
Ferm Niko
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginhallitus

Valtuusto tarkistaa hallintosääntöä liitteen mukaisesti siten, että tarkistukset tulevat voimaan 1.1.2024.

Käsittely

Päätös

Valtuusto:
Kaupunginhallituksen ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Taustaa

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n mukaan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisäateisiin tehtäviin. Keskeinen tehtävä on myös seurata kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnan strategian lisäksi ja sen tueksi kunnan on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus. Tämän lisäksi kaupungilla on vastuullaan ehkäisevän päihdetyön tehtävä, lähinnä tiedottamisen ja seurannan osalta (Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 5§).

Toimintansa jo päättänyt hyvinvoinnin ja terveyden lautakunta on jättänyt kaupungille omat suosituksensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä jatkossa:

1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tulee miettiä koko kaupunkiyhteisön näkökulmasta. Kuten Espoo-tarinassa todetaan

”Espoossa palveluja tuottaa koko kaupunkiyhteisö, ei vain kaupunkiorganisaatio.”

2. Hyvinvoinnin edistämisen suunnittelu tulisi kytkeä paremmin kaupungin strategian ja talouden suunnitteluprosesseihin. Kaupungille kuuluvia hyvinvointisuunnitelmien tavoitteita tulisi jatkossakin edistää.
3. On tärkeää varmistaa, että emme rakenna päällekkäisiä tehtäviä hyvinvointialueen kanssa. Kaupungin tulee rakentaa hyvät keskusteluyhteydet hyvinvointialueen kanssa, jotta vastuita voidaan ratkoa yhdessä rakentavassa hengessä. Yhteistyö pitää rakentaa sujuvalla, päällekkäisyyttä välttävällä ja tavalla.
4. Kaupungilla on jatkossakin tehtävänä edistää kuntalaistensa hyvinvointia. Hyvinvointitehtävä koskettaa erityisesti kaupungin lakisääteisiä tehtäviä. Hyvinvoinnin edistäminen tulee näkyä kaupungin kaikissa yksiköissä kaupunkiympäristön rakentamisesta aina liikunnan ja kulttuurin tehtäviin.
5. Luottamushenkilöorganisaation näkökulmasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurantavastuu on tässä kohdin perustellusti kaupunginhallituksella, kuten se on nyt hallintosääntöön kirjoitettu. Sen lisäksi muiden lautakuntien tulisi omalta osaltaan seurata hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Jatkossa on syytä arvioida myös, tulisiko hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja seuranta osoittaa tehtäväksi jollekin siihen keskittyvälle toimielimelle.
6. Järjestöjen ja osallisuuden tehtävät tulisi kytkeä osaksi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä. On sovittava hyvinvointialueen kanssa vastuita mm. järjestöjen tukemisesta jatkossa sekä pyrittävä varmistamaan, että järjestöjen tuet ovat tarkoituksenmukaisia.
7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on syytä muistaa erilaiset asukasryhmät. Espoossa tulisi priorisoida lasten, nuorten ja senioreiden hyvinvoinnin edistämistä sekä maahanmuuttajien kotoutumista.
8. Espoolla on ennen hyvinvointialueuudistusta ollut hyvät toimintatavat järjestöjen sekä yleisesti hyvinvoinnin edistämisen osalta. On tärkeää varmistaa, että hyviä toimintamalleja jatketaan.
9. Hyvinvoinnin edistämisen osalta on parannettava tiedolla johtamisen sekä dataperustaisen päätöksenteon toimintamalleja, jotta kaikkien toimien vaikuttavuus paranee.
10. Tuleva TE-palveluiden uudistus kytkeytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tuleva muutos kannattaa huomioida jo nyt uusia ratkaisuja suunniteltaessa.

Valmistelua on edistetty näiden suositusten pohjalta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on käsitelty kaupunginhallituksessa sekä valtuuston seminaarissa työpajatyöskentelynä. Lisäksi valtuustoryhmät ovat jättäneet omat lausuntonsa valmistelun tueksi. Samanaikaisesti Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on valmistellut omaa palvelustrategiaansa, ja Espoon kaupunki on antanut hyvinvointialueen palvelustrategialuonnoksesta oman lausuntonsa. Lausunto on pitänyt sisällään myös Espoon kaupungin näkemyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävästä ja työjaosta.

Esitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä tehdään Espoon kaupungilla asukas- ja asiakaslähtöisesti kunkin toimialan ja tulosityksikön perustehtävän kautta. Varmistamme, että emme rakenna päällekkäisiä tehtäviä hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyön hyvinvointialueen kanssa pitää perustua siihen, että molemmat hoitavat oman perustehtävänsä hyvin, ja yhteistyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä tuottaa kuntalaisille lisäarvoa, on vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Hyviä esimerkkejä voi ottaa toimivasta yhteistyöstä Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja Länsi-Uudenmaan poliisin kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä tulee miettiä koko kaupunkiyhteisön näkökulmasta. Kuten Espoo-tarinassa todetaan ”Espoossa palveluja tuottaa koko kaupunkiyhteisö, ei vain kaupunkiorganisaatio.”

Yhteisö- ja järjestöyhteistyö ja osallisuuden tehtävät kytetään osaksi kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä. On sovittava hyvinvointialueen kanssa vastuista mm. järjestöjen tukemisesta jatkossa niin, että osapuolet tukevat niitä järjestöjä, jotka sen omaan tehtäväkenttään kuuluvat. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuteen kytkeytyy vahvasti ennaltaehkäisevän päihdetyön tehtävät ja vaikuttamistoimielimet, erityisesti vanhus- ja vammaisneuvosto. Kokonaisuuteen kytkeytyy myös hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen sisäinen ja ulkoinen viestintä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on syytä muistaa erilaiset asukasryhmät. Espoossa erityisen tärkeää on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Lisäksi maahanmuuttajataustaisten kotoutumiseen liittyvät haasteet ovat olennaisia. Tuleva TE-palveluiden uudistus kytkeytyy vahvasti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tuleva muutos kannattaa huomioida jo nyt uusia ratkaisuja suunniteltaessa.

Tällä hetkellä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä ehkäisevän päihdetyön vastuut luottamushenkilöorganisaatiossa on kirjattu kaupunginhallituksen vastuulle. Kaupunginhallitus on vastannut myös lausunnosta hyvinvointialueen palvelustrategiaan. Päätösehdotuksessa ei esitetä muutosta tähän, vaan esitetään, että kaupunginhallitus vastaa jatkossakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, ehkäisevästä päihdetyöstä sekä osallisuuden edistämisestä.

Hyvinvoinnin ja terveyden lautakunnan suositusten mukaisesti ”luottamushenkilöorganisaation näkökulmasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurantavastuu on tässä kohdin perustellusti kaupunginhallituksella, kuten se on nyt hallintosääntöön kirjoitettu. Sen lisäksi muiden lautakuntien tulisi omalta osaltaan seurata hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Jatkossa on syytä arvioida myös, tulisiko hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja seuranta osoittaa tehtäväksi jollekin siihen keskittyvälle toimielimelle.” Tämän arvioinnille sopiva ja luontainen kohta on valtuustokauden vaihteessa, kun hyvinvointialue on saanut toimintansa paremmin käyntiin ja yhteistyöstä on pystytty heidän kanssansa sopimaan tarkemmin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu kuitenkin kaikkien toimialojen ja tulosityksiköiden tehtäviin ja tästä syystä päätösehdotuksessa esitetään, että siitä lisätään maininta lautakuntien yleisiin tehtäviin.

Espoossa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kytkeytyy vahvasti liikunnan, kulttuurin ja työllisyyden hoidon kokonaisuuksiin, kuten myös valtuustoryhmien lausunnoissa korostui. Tästä syystä päätösehdotuksessa esitetään, että kaupunkitasoinen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja siihen kytkeytyvistä kokonaisuuksista, siirtyy konsernihallinnosta elinvoiman tulosalueen vastuulle perustettavaan esikuntaan. Esikunnan tehtäväksi esitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön lisäksi asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen ja sen ohjaus. Muutos ei kuitenkaan poista vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä muilta toimialoilta ja tulosityksiköiltä, vaan kukin toimiala ja tulosityksikkö vastaa hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisestä ja päätöstensä vaikutusten arvioinnista oman perustehtävänsä ja vastuualueensa osalta. Kasvun ja oppimisen toimiala ja kaupunkiympäristön toimiala vastaavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä oman perustehtävänsä kautta. Kasvun ja oppimisen toimialan erityisenä kohderyhmänä ovat lapset ja nuoret.

Elinvoiman esikunnassa hyvinvointityötä johtaa hyvinvointipäällikkö, joka vastaa kaupunkitasoisesta hyvinvointityön kokonaisuudesta ja kehittämisestä. Hyvinvointipäällikön alaisuudessa toimii erityisasiantuntijoita, jotka keskittyvät osallisuuteen, yhteisö- ja järjestötyöhön sekä hyvinvointiviestintään ja ehkäisevään päihdetyöhön. Lisäksi esikunta hoitaa vanhus- ja vammaisneuvostojen sihteerin tehtävät.

Kunnan strategian lisäksi ja sen tueksi kunnan on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus. Hyvinvointisuunnitelman sisällöt on kytkettävä jatkossa entistä vahvemmin osaksi talousarviota. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta laaditaan vuosittain tilannekatsaus, jonka lisäksi hyvinvointisuunnitelman edistämisestä laaditaan arvio. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asioita käsitellään jatkossa kaupunginhallituksessa tarkennettavan vuosikellon mukaisesti. Vuosikellon luonnos sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteista tarkemmin oheismateriaalissa.

2 Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaoston ja ympäristö- ja rakennuslautakunnan tehtävien tarkistaminen sekä täsmennykset kaupunkiympäristön toimialan viranhaltijoiden ratkaisuvaltaan

Täsmennykset kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaoston tehtäviin

Hallintosäännön I osan 2. luvun 5 § kohtaan 6) ehdotetaan lisättäväksi kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaoston päätösvaltaa koskeva lisäys, joka hallintosäännön voimassa olevia sanamuotoja täydentävällä tavalla täsmentäisi kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostolle kuuluvaa tonttien luovuttamista koskevaa kokonaisvaltaista päätösvaltaa, joka ei ole riippuvainen luovutettaville tonteille kulloinkin asemakaavassa osoitetusta käyttötarkoituksesta.

Edellä mainittuun kohtaan esitetään myös lisättäväksi kaupungin omistamien rakennusten myymistä koskeva päätösvalta tilanteissa, joissa rakennuksen myyntiin liittyy välittömästi myös elinkeino- ja kilpailukykyjaoston päätösvaltaan kuuluva tontinluovutus. Nykyisellään irtaimen omaisuuden luovuttamista kuuluva päätösvalta kuuluu hallintosäännön mukaan kaupunginhallitukselle. Lisäksi irtaimen

omaisuuden luovuttamisesta 1 miljoonaan euroon asti voi päättää kaupunginjohtaja ja vastaavasti toimialansa osalta toimialajohtaja.

Tämä esitetty muutos hallintosääntöön yksinkertaistaisi ja selkeyttäisi kaupungin omistamien rakennusten myyntiä koskevaa päätöksentekoa nykytilanteeseen nähden siten, että tarvittavat päätökset tontin luovuttamisesta ja tontilla sijaitsevan rakennuksen myymisestä luovutuksensaajalle samassa yhteydessä voitaisiin tehdä keskitetysti yhdessä kaupungin päätöksentekokoelimestä, eli kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostossa. Tällöin rakennettujen kiinteistön luovuttaminen ei edellyttäisi erillistä, elinkeino- ja kilpailukykyjaoston tontinluovutus päätökselle ehdollista rakennuksen myyntiä koskevaa viranhaltijapäätöstä.

Kaupunginhallituksen elinkeino- ja kilpailukykyjaostolle esitetyt tarkistukset edellyttäisivät vähäisiä muutoksia myös kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja toimialajohtajien tehtäviin.

Ympäristö- ja rakennuslautakunnan tehtävien tarkistaminen uuden luonnonsuojelulain takia

Hallintosäännön I osan 4. luvun ympäristö- ja rakennuslautakunnan tehtäviä koskevan 21 §:n päivityksessä esitetään huomioitavaksi 1.6.2023 voimaan tullut uusi luonnonsuojelulaki (9/2023). Pykälän numeroinnin muuttuessa pykälänumeroviittaukset eivät enää viittaa nyt voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin. Maininta kumotun luonnonsuojelulain 24 §:n ja 27 §:n mukaisista kunnan lausunnoista esitetään muutoinkin poistettavaksi tarpeettomana, koska hallintosäännön I osan 4 luvun 9 §:n nojalla lautakunnan tehtävänä on antaa kaupunginhallituksen puolesta kaupungin lausunnot lautakunnan tehtäväalueeseen kuuluvissa asioissa, jollei lausuntopyyntöä tai käsiteltävänä olevan asian luonteesta muuta johdu. Luonnonsuojelulain mukaiset tehtävät kuuluvat ympäristö- ja rakennuslautakunnalle, joten lausuntotoimivalta säilyy edelleen ympäristö- ja rakennuslautakunnalla jo edellä mainitun hallintosäännön määräyksen nojalla. Luonnonsuojelulakia koskevaan 3. kohtaan on yhdistetty myös 4. kohta tekstin yksinkertaistamiseksi, koska kyse on kummassakin kohdassa luonnonsuojelulakiin liittyvistä asioista.

Kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) 57 §:ssä säädettiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle oikeus käyttää hallintopakkoa, jos joku laiminlyö luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen taikka ryhtyy niiden vastaiseen toimenpiteeseen. Vastaava säännös on myös tällä hetkellä voimassa olevan luonnonsuojelulain 128 §:ssä (Erytynen vireillepano-oikeus). Myös kunnalla on oikeus saattaa asia vireille elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen, tai käynnistää luontovahingon korjaaminen. Tämä vireillepano-oikeus on nykyisin ollut ympäristö- ja rakennuslautakunnalla, mutta nyt se ehdotetaan siirrettäväksi ympäristöjohtajalle. Uuteen luonnonsuojelulakiin on lisätty, että asia on käsiteltävä kiireellisenä. Myös asian vireillepanossa on toimittava ripeästi, joten vireillepanotoimivalta on tarpeen siirtää viranhaltijalle.

Täsmennykset kaupunkiympäristön toimialan viranhaltijoiden ratkaisuvalltaan

Rakennusvalvonnan palvelualueella tehtyjen nimikemuutosten vuoksi rakennusvalvontajohtajan nimike esitetään päivitettäväksi rakennusvalvonnan päälliköksi ja toimivaltaisten viranhaltijoiden joukkoon lisättäväksi aluevastaavat.

Espoon kaupungin teknisen lautakunnan 27.4.2023 § 34 kohdalla tekemän päätöksen mukaan kotiin vietävien palveluiden pysäköintiluvan myöntäminen Espoon kaupungin alueella tapahtuu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen omistamassa ja hallinnoimassa tietojärjestelmässä. Teknisen lautakunnan päätöksen mukaan pysäköintitunnuksen hyväksymisestä, hylkäämisestä tai peruuttamisesta päättää kaupunkitekniikan johtaja tai hänen määräämänsä Espoon kaupungin kaupunkitekniikan keskuksen viranhaltija Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen esityksestä. Lautakunnan päätöksen mukaan Espoon kaupungin hallintosäännössä voidaan päättää tunnuksen myöntäjästä toisin. Nyt esitetyllä hallintosäännön muutoksella toimivalta päättää pysäköintiluvasta esitetään siirrettäväksi henkilölle määrätystä toimivallasta virkaan kuuluvaksi toimivallaksi, jolloin henkilövaihdokset eivät edellytä uusia toimivaltamääräyksiä.

Hallintosäännön III osan 5. luvun 5 §:ään esitetään lisättäväksi uusi kohta suunnittelupäällikölle myönnettäväksi ratkaisuvallaksi. Muutokset selkeyttäisivät tonttiyksikön päälliköiden toimivaltuuksia ja edistäisivät tonttiyksikön toimintojen tehokasta johtamista. Suunnittelupäällikkö johtaa tonttipäällikön alaisuudessa tonttiyksikön maanomistajatehtävät-yksikköä ja toimii siihen kuuluvan henkilöstön lähiesihenkilönä.

Maanomistajatehtävät-yksikkö valmistelee valtaosan kaikista tilapäisistä maankäyttöluvista ja vuokrauspäätöksistä, joilla maa-alueita vuokrataan enintään 5 vuodeksi kerrallaan. Hallintosääntöön esitettyjen muutosten myötä suunnittelupäällikön virkaan kuuluva vastuu maanomistajatehtävät-yksikön johtamisesta ilmenisi jatkossa myös sen toimintaa koskevana päätöksentekotoimivaltana.

Asuntopäällikön ratkaisuvallasta esitetään poistettavaksi asumisoikeusasuntoja koskevat kohta 1. Asumisoikeusasuntoja koskeva päätöksenteko on siirtynyt 1.9.2023 lähtien aso-toimijoille ja valvonta Aralle.

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 298

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus

1
ehdottaa, että valtuusto tarkistaa hallintosääntöä liitteen mukaisesti siten, että tarkistukset tulevat voimaan 1.1.2024.

2
toteaa, että luottamushenkilöorganisaatiota tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta ennen valtuustokauden päättymistä samassa

yhteydessä, kun muutoinkin arvioidaan seuraavan kauden luottamushenkilöiden järjestäytymistä seuraavalle valtuustokaudelle.

3

päätää, että peruskoulujen johtokunnat jatkavat toimintaansa valtuustokauden loppuun, minkä jälkeen niiden jatko arvioidaan uudelleen.

Käsittely

Esittelijän kokouksessa tekemät muutokset on huomioitu pöytäkirjassa.

Partanen Saramäen ym. kannattamana teki seuraavan ehdotuksen:

Muutetaan kohta 3. kuulumaan seuraavasti: päättää, että peruskoulujen ja lukioiden johtokunnat jatkavat toimintaansa.

Vuornos Simon Elon kannattamana ehdotti, että asia palautetaan osittain valmisteluun siten, että myös perusopetuksen johtokunnista luovutaan ja samalla veloitetaan kouluja yhteistyöhön vanhempainyhdistysten kanssa. Ehdotuksesta säästyvät rahat tulee suunnata perusopetuksen vahvistamiseen.

Keskustelun palautuksesta päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty esittelijän esityksestä poikkeava kannatettu ehdotus, jonka johdosta on äänestettävä.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen 8 äänellä 7 ääntä vastaan hyväksyneen Vuornoksen osittaisen palautusehdotuksen. Äänestyslista on pöytäkirjan liitteenä.

Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen muilta osin esittelijän ehdotuksen yksimielisesti.

Päätös

Kaupunginhallitus

1

ehdottaa, että valtuusto tarkistaa hallintosääntöä liitteen mukaisesti siten, että tarkistukset tulevat voimaan 1.1.2024.

2

toteaa, että luottamushenkilöorganisaatiota tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta ennen valtuustokauden päättymistä samassa yhteydessä, kun muutoinkin arvioidaan seuraavan kauden luottamushenkilöiden järjestäytymistä seuraavalle valtuustokaudelle.

3

päätää, että peruskoulujen ja lukioiden johtokuntien osalta asia palautetaan valmisteluun siten, että myös perusopetuksen johtokunnista luovutaan ja samalla veloitetaan kouluja yhteistyöhön vanhempainyhdistysten kanssa. Ehdotuksesta säästyvät rahat tulee suunnata perusopetuksen vahvistamiseen.

4

päätää, että asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä jatketaan asukastoiminnan mallin pohjalta siten, että aluekoordinaatioon luodaan alueellista osallistumista vahvistava malli.

Päätöshistoria

Liitteet

1 Hallintosäännön tarkistaminen, kaupunginhallitus 6.11.2023

Oheismateriaali

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungilla
- Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden organisointi elinvoimassa

Tiedoksi